

EDF:s manifest inför Europaparlamentsvalet 2024

**Antaget vid Det femte Europaparlamentet
för personer med funktionsnedsättning**

Bryssel, den 23 maj 2023

Innehåll

Introduktion.....	3
Vi bygger en inkluderande framtid för personer med funktionsnedsättning i EU.....	4
1. Garantera deltagandet av personer med funktionsnedsättning i EU:s politiska och offentliga liv	4
2. Förverkliga en union av jämlikhet för personer med funktionshinder med CRPD som kompass	6
3. Mot ett mer socialt Europa.....	8
4. Välkomna tillgänglighet – möjliggör fri rörlighet i Europa.....	11
5. Skydda personer med funktionsnedsättning i och utanför Europa	13

Introduktion

The European Disability Forum (EDF) är en oberoende organisation, med över 25 års historia, som representerar 100 miljoner personer med funktionsnedsättnings intressen. Den 23 maj organiserade EDF det femte Europaparlamentet för personer med funktionsnedsättning i samarbete med sina medlemsorganisationer och Europaparlamentet.

Det femte Europaparlamentet för personer med funktionsnedsättning samlade över 600 delegater med funktionsnedsättning från hela Europa som representerade mångfalden i den europeiska funktionsrättsrörelsen.

Inför de kommande Europaparlamentsvalen 2024 antog delegaterna vid det femte Europaparlamentet för personer med funktionsnedsättning följande manifest med syftet att vägleda de politiska programmen för kandidater till Europaparlamentet, den framtida Europeiska kommissionen som utses efter valet och alla relevanta politikområden som påverkar framtiden för personer med funktionsnedsättning i Europa och därutöver

Detta manifest beskriver de viktigaste prioriteringarna för personer med funktionsnedsättning som ska uppfyllas av Europeiska unionens institutioner, i full överensstämmelse med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) och med funktionsrättsrörelsens motto: "Ingenting om oss utan oss".

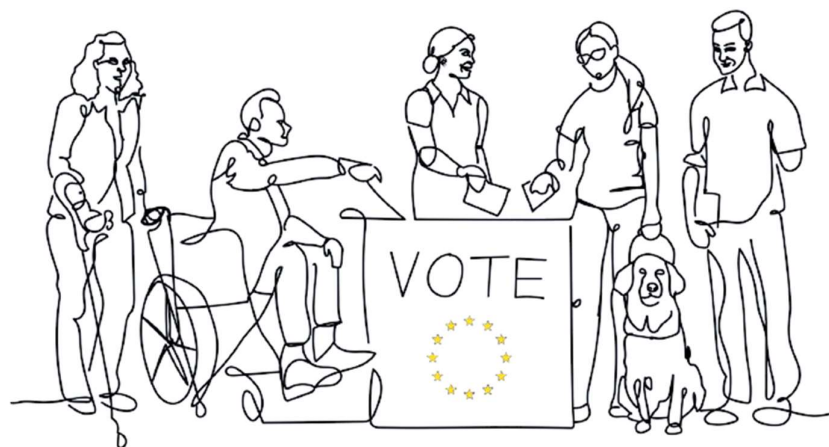
Vi bygger en inkluderande framtid för personer med funktionsnedsättning i EU

Vi uppmanar EU:s politiska ledare att:

1. Garantera deltagandet av personer med funktionsnedsättning i EU:s politiska och offentliga liv

- Säkerställ att alla personer med funktionsnedsättning har rätt att rösta och rätt att ställa upp som kandidater i Europaparlamentsvalen, oavsett rättslig kapacitetsstatus och EU-landet där de bor.
- Anta åtgärder för att maximera tillgängligheten i hela valprocessen (procedurer, faciliteter, material och information), för att underlätta möjligheten att rösta självständigt och hemligt genom skälig anpassning (t.ex. genom att tillhandahålla alternativa sätt att rösta, förtidsröstning, taktila hjälpmedel, QR-koder eller vägledning på lättläst svenska, teckenspråk eller punktskrift), samt tillåt fritt val av assistans för att lägga sin röst.
- Involvera personer med funktionsnedsättning i utvecklingen av politiska program för valet till Europaparlamentet och öka antalet kandidater med funktionsnedsättning, inklusive kvinnor och ungdomar med funktionsnedsättning. Europeiska och nationella politiska partier måste se till att de är inkluderande och tillgängliga för personer med funktionsnedsättning när det gäller deras kampanjmaterial, politiska program, debatter och evenemang. Valmyndigheter måste involvera representativa organisationer för personer med funktionsnedsättning för att identifiera och främja lösningar på ihållande tillgänglighetsproblem.
- Anta åtgärder för att bättre förebygga och skydda kandidater i EU-valet mot näthat och trakasserier, inklusive hatpropaganda baserat på funktionsnedsättning, könsidentitet, etnicitet och sexuell läggning.
- Samla in och dela upp data om personer med funktionsnedsättning för valdeltagande och kandidater i valet till Europaparlamentet.

- Stöd systemskiftet från ersättande beslutsfattande som berövar personer med funktionsnedsättning sin rättskapacitet till system för stödjande beslutsfattande med väl tillsatta resurser.
- Tillhandahåll resurser och verktyg, inklusive medvetandehöjande kampanjer, för ett effektivt deltagande av personer med funktionsnedsättning och deras representativa organisationer i all deras mångfald, i EU:s offentliga angelägenheter, inklusive i utarbetande och förhandlingar av EU:s lagar, initiativ och budgetar. Mer specifikt bör detta inkludera verktyg för offentliga samråd, möten med intressenter, offentliga debatter, evenemang etc.
- Förbättra den övergripande tillgänglighetsnivån till EU-institutionerna, inklusive alla byggnader, digitala verktyg, dokument och kommunikation. Detta måste göras i samarbete med funktionsrättsorganisationer, yrkesverksamma inom tillgänglighet och genom att följa EU:s harmoniserade tillgänglighetslagstiftning. Framför allt måste tillgänglighet till kommunikationen innefatta användning av lättlästa format, punktskrift, undertextning, alternativ och kompletterande kommunikationssystem, och säkerställa erkännandet av alla EU:s nationella teckenspråk på EU-nivå. När det gäller det senare måste Europaparlamentet tillåta medborgare att lämna in framställningar på nationellt teckenspråk enligt begäran i framställning 1056/2016.
- Inrätta en funktionsrättskommitté i Europaparlamentet, efter Europaparlamentsvalet 2024, som aktivt involverar den europeiska funktionsrättsrörelsen.

2. Förverkliga en union av jämlikhet för personer med funktionshinder med CRPD som kompass

- Utvärdera framstegen som uppnåtts genom den europeiska funktionsrättsstrategin 2021-2030 och uppdatera åtgärder, resurser och tidsfrister för den andra halvan av dess genomförande, inklusive ytterligare lagstiftningsförslag och flaggskeppsinitiativ.
- Behåll positionen som europeisk kommissionär för jämlikhet med det specifika uppdraget att genomföra CRPD och integrera jämlikhet i alla EU-politikområden, inklusive i nästa EU-budget.
- Inrätta ett nytt generaldirektorat för jämlikhet och inkludering i Europeiska kommissionen under ledning av kommissionären för jämlikhet. Inom detta nya generaldirektorat, öka de mänskliga och finansiella resurserna för funktionsrätt för att säkerställa att CRPD beaktas av alla kommissionens tjänster.
- Inrätta en jämlikhetskonfiguration inom Europeiska unionens råd, och en rådgivande arbetsgrupp för funktionsrätt i rådets förberedande organ.
- Inrätta fokuspunkter som rör CRPD i alla EU-institutioner och organ, inklusive Europaparlamentet och Europeiska rådet.
- Skapa en specifik budgetpost i alla EU-institutioner och organ, för genomförandet av CRPD.
- Öka antalet personer med funktionsnedsättning som arbetar inom EU-institutionerna genom riktade sysselsättningsprogram.
- Samla in EU-omfattande uppdelade data efter kön, ålder och typ av funktionsnedsättning för att bedöma effekterna av EU-politik och program. Data måste också börja samlas in om personer med funktionsnedsättning som bor i institutioner.
- Inför eller stärk verkställighetsmekanismer för jämlikhetspolitik i EU, inklusive de som rör funktionsrätt.
- Föreslå ytterligare initiativ för att garantera jämlik och effektiv tillgång till rättvisa för personer med funktionsnedsättning.

- Förbjuda diskriminering baserad på funktionsnedsättning i och av EU i alla livets områden genom antagandet av ett horisontellt likabehandlingsdirektiv. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt intersektionell och flerfaldig diskriminering, skäliga anpassningsåtgärder, tillgänglighet och förbud mot hatpropaganda och hatbrott.
- Ta hänsyn till den specifika situationen för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning i alla relevanta politikområden, speciellt i utveckling, genomförande och övervakning av EU:s jämställdhetspolitik. Sådana policies bör också omfatta kvinnor som vårdgivare för personer med funktionsnedsättning.
- Genomför en storskalig undersökning över hela Europa om våld mot personer med funktionsnedsättning, som särskilt uppmärksammar den specifika situationen för kvinnor, barn och äldre personer med funktionsnedsättning. Undersökningen bör bestämma den verkliga situationen de möter och underlätta utformning och antagande av omfattande lagstiftning och policies för att motverka våld.
- Ratificera och genomför snabbt Istanbulkonventionen om att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor och våld i hemmet.
- Kriminalisera påtvingad sterilisering av personer med funktionsnedsättning i EU-lagstiftning.
- Lyft fram specifika åtgärder för att förverkliga rättigheterna som är inskrivna i CRPD för de personer med funktionsnedsättning som löper större risk för utestängning, personer som lever i segregering institutioner, personer med funktionsnedsättning med omfattande stödbehov, dövblinda personer, personer med intellektuella och psykiska funktionsnedsättningar, personer med autism, personer med funktionsnedsättning som bor på landsbygden, personer med osynliga funktionsnedsättningar, personer som lever med sällsynta diagnoser, personer med demens eller personer med funktionsnedsättning som lever i fattigdom.
- Erkänn och ta tag i intersektionella frågor som rör bland annat rasifierade personer med funktionsnedsättning, romer med funktionsnedsättning, hbtq-personer med funktionsnedsättning, äldre med funktionsnedsättning, barn och unga med funktionsnedsättning, asylsökande, flyktingar och migranter med funktionsnedsättning samt kvinnor och flickor med funktionsnedsättning, genom EU:s jämlikhets och inkluderande policies och initiativ.

- Erbjud vägledning och stöd till EU:s medlemsländer om att förbättra metoder för bedömning av funktionshinder, för att säkerställa efterlevnad av CRPD och att ingen med funktionsnedsättning, synligt eller osynligt, lämnas efter när det gäller tillgång till trygghetssystem, upplägg för att leva självständigt och andra stödåtgärder för personer med funktionsnedsättning.

3. Mot ett mer socialt Europa

- Etablera en sysselsättnings- och kompetensgaranti för funktionshinder, i linje med den framgångsrika ungdomsgarantin, erbjud finansiering och stöd för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning har jämlik tillgång till utbildning, kompetensutveckling och sysselsättningsmöjligheter, inklusive egen anställning och företagande. Garantin bör också erbjuda stöd för att varje kurs och kompetensutvecklingsprogram ska vara fullt tillgänglig och inkluderande.
- Säkerställ en tillräcklig budget för sammanhållningspolitiken i nästa EU-budget (fleråriga finansramen) och öronmärk finansiering särskilt för social inkludering av personer med funktionsnedsättning.
- Utveckla en europeisk avinstitutionaliseringstrategi och agera mot segregering av personer med funktionsnedsättning, inklusive barn med funktionsnedsättning. Säkerställ och garantera även lämpliga åtgärder och stöd för skiftet från institutioner till självbestämt liv med tjänster i samhällsgemenskapen, som medför full och effektiv delaktighet för personer med funktionsnedsättning i samhället.
- Anta åtgärder för att stödja utvecklingen av en rad personcentrerade stödtjänster i samhällsgemenskapen för ett självbestämt liv, inklusive personlig assistans med välutbildade och tillräcklig personalstyrka. Därutöver, säkerställ förebyggande åtgärder för institutionalisering av barn och familjer genom att säkerställa tidig identifiering, tidiga insatser i barndomen och stöd till familjer.
- Anta tydliga instruktioner till medlemsländer om hur EU:s fonder ska användas för att stärka funktionsrätt. Dessa bör tillämpas i all EU-finansiering, såväl inom EU som i resten av världen, och bör inkludera en grupp indikatorer för övervakning.

- Underhåll de allmänna principerna för jämställdhet mellan män och kvinnor, likabehandling inklusive krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning i planering, genomförande och övervakningsprocesser av alla EU-finansierade program. EU investeringar ska till exempel inte användas för otillgänglig infrastruktur, transport av nya teknologier som skapar funktionshinder.
- Främja investering i tillgänglighet i lokalsamhället genom EU:s fonder, inklusive transporter, boende och infrastruktur för att förverkliga ett självbestämt liv.
- Garantera involvering av funktionsrättsorganisationer i partnerskap och övervakningsprocesser med nationella tillsynsmyndigheter, för säkerställa deras roll i utveckling och övervakning av EU:s investeringar på nationell nivå.
- Presentera ett europeiskt lagförslag för att garantera minimiinkomst i alla medlemsländer för att säkerställa en god levnadsstandard som tar hänsyn till den specifika situationen för personer med funktionsnedsättning, inklusive funktionshinder-relaterade kostnader som kan minska påverkan på levnadskostnadskrisen.
- Anta fler åtgärder inklusive supported employment-tjänster, för att öka sysselsättningen av personer med funktionsnedsättning på inkluderande och tillgängliga arbetsplatser på den öppna arbetsmarknaden. Sådana åtgärder bör tackla den specifika situationen som kvinnor, unga med funktionsnedsättning och personer som behöver mer stöd och särskilt riskerar utestängning från anställning.
- Säkerställ att alla sysselsättningsåtgärder, inklusive eller de som riktar sig till personer med funktionsnedsättning garanterar rättvisa löner, respekterar arbetsrätten, erbjuder skäliga anpassningsåtgärder och beviljar tillgång till ett effektivt trygghetssystem.
- Stöd initiativ för den sociala ekonomin, särskilt de som leds av personer med funktionsnedsättning och deras familjer, som upprätthåller och främjar kvalitetsjobb och inkludering.
- Vidta åtgärder för att garantera heltäckande och flexibla socialförsäkringssystem där personer med funktionsnedsättning kan erhålla funktionshinderrelaterat stöd för tillgång till betalt arbete. Sådana system kommer att lyfta deltagande för personer som inte är aktiva på den öppna arbetsmarknaden, och bör erbjuda tillräckliga stödnivåer för personer med funktionsnedsättning, minska risken för fattigdom och social exkludering, och tackla farorna med levnadskostnadskrisen.

- Förslå handlingar som är ämnade att underlätta förflyttning av anställda från skyddade verkstäder mot den öppna arbetsmarknaden med lämpligt och personligt stöd till varje individ som gör den resan. När personer fortfarande arbetar i skyddade verkstäder, bör handlingar vidtas för att förbättra arbetsvillkor, arbetsrätt och ersättning.
- Finansiera utbildningsprogram för unga med funktionsnedsättning för att underlätta deras inträde på den öppna arbetsmarknaden och förbjud obetald eller underbetald praktik och arbetsplatsplaceringar. Fokusera särskilt på yrkesutbildning, digital kompetens, yrkesmässig och kompetensvalidering, yrkesvägledning och stöd.
- Stöd personer med funktionsnedsättning att behålla arbete genom att finansiera utbildning – både “utbilda och placera-modellen” som förbereder personer med funktionsnedsättning för förväntningar i rollen innan de börjar arbete, samt “placera och utbilda-modellen” där utbildningen genomförs på arbetsplatsen efter att personen börjat i sin nya roll. Främja dessa modeller bland unga med funktionsnedsättning.
- Stöd medlemsländer i ansträngningar för att säkerställa att alla studerande med funktionsnedsättning kan åtnjuta sin rättigheter till en kvalitativ och inkluderande utbildning med individualiserat stöd i det allmänna utbildningssystemet och genom tillgänglig digital utbildning. Initiativ för livslångt lärande som stöds av EU bör också vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.
- Etablera, på EU- och medlemsstatsnivå, utrymme för att främja aktivt deltagande av barn, inklusive barn med funktionsnedsättning, för att underlätta framgångsrikt genomförande av den europeiska barngarantin och EU: barnrättsstrategi. Dessa initiativ bör också stödja utvecklingen av förebyggande åtgärder för familjer och barn, inklusive tjänster för familjecentrerade tidiga barndomsinsatser.
- Anta hälsorelaterade initiativ som säkerställer tillgång till de högsta hälsostandarden för personer med funktionsnedsättning i alla medlemsländer. Hälsopolitiken ska anta ett angreppssätt mot personer med funktionsnedsättning som är baserat på mänskliga rättigheter, inklusive inom förebyggande av cancer och behandling, psykisk ohälsa samt sexuell och reproduktiv hälsa.
- Stöd god psykisk hälsa och välmående hos personer med funktionsnedsättning och deras familjer inom EU:s omfattande angreppssätt för psykisk hälsa.

- Introducera åtgärder för att stödja familjer som består av personer med funktionsnedsättning, särskilt de som agerar informella vårdare, med stöd och stärkande av egenmakt för att hantera deras ansvarstagande, att fortsätta vara aktivt anställda, upprätthålla god hälsa, och ha ett eget liv utanför vårdgivande. Dessa åtgärder bör också sträva efter att förhindra situationer där familjemedlemmar med vårdansvar är missgynnade och diskriminerade.
- Stöd rätten för personer med funktionsnedsättning att bilda familj, liksom deras lika rätt till äktenskap, föräldraskap och förhållanden.
- Utveckla en europeisk strategi för att bekämpa ensamhet som tar hänsyn till situationen för äldre personer med funktionsnedsättning.

4. Välkomna tillgänglighet – möjliggör fri rörlighet i Europa

- Anta ett EU-omfattande Funktionshinderkort som säkerställer ömsesidigt erkännande av funktionshinderstatus i alla medlemsländer, som omfattar inte bara fritid, kultur och sportanläggningar, utan även specifika tjänster för personer med funktionsnedsättning, inklusive transporter och andra kommersiella tjänster.
- Bevilja, med det europeiska Funktionshinderkortet, nödvändigt stöd till personer med funktionsnedsättning under förflyttningsperioden från ett land till ett annat för studier eller arbete, ända tills deras funktionshinder har certifierats av det nya bosättningslandet.
- Skapa en ny europeiska tillgänglighetsmyndighet, som baseras på arbetet i Accessible EU – centret, för att stödja genomförandet av all EU-harmoniserad tillgänglighetslagstiftning.
- Säkerställ att den digitala och gröna omställningen omfattar tillgänglighet och icke-diskriminering av personer med funktionsnedsättning som en grundläggande förutsättning för att minska (digital) utestängning och hantera klimatkrisen. Detta är särskilt relevant när det gäller lagstiftning av nya teknologier, såsom Artificiell Intelligens, digitalisering av rättssystemet, hälso- och sjukvård, samt annan lagstiftning under den europeiska gröna given, såsom renovering av byggnader och infrastruktur.

- Introducera krav i lagstiftning för att säkerställa att, när digitala tjänster erbjuds för tillgång till en rättighet eller tjänst för allmänheten, ska det alltid finnas icke-digitala alternativ (med mänsklig interaktion).
- Främja rättigheter för konsumenter med funktionsnedsättning och skydd för personer med funktionsnedsättning som potentiellt utsatta konsumenter, inklusive införande av lagstiftning om tillgänglig märkning och inkluderande finansiella tjänster.
- Uppdatera förordningen om passagerarrättigheter så att personer med funktionsnedsättning kan röra sig fritt på samma sätt som alla andra personer i EU.
- Anta lagstiftningsåtgärder för flygresor för att undvika situationer som nekad ombordstigning, skyldighet att resa med en assistant utan att flygbolaget betalar för en extra biljett, bristande kvalitativt stöd på flygplatser, och otillräcklig kompensation för förlorade eller skadade hjälpmedel eller förflyttningsutrustning.
- Öka ansträngningarna för att harmonisera och utöka tillgänglighetskrav i transportinfrastrukturen, inklusive tågstationer och tågvagnar, så att alla transporter blir mer tillgängliga för passagerare med funktionsnedsättning och ännu fler passagerare.
- Stärk övervakningsmekanismer för genomförande av EU-lagstiftning som rör tillgänglighet och passagerarrättigheter.
- Säkerställ att Marrakeshfördraget är fullt genomfört i EU och samarbete med partnerländer runt om i världen så att personer som är blinda och med nedsatt syn samt personer som på andra sätt är funktionshindrade när det gäller tryckta medier, har samma tillgång till böcker, tidningar och läsmaterial som alla andra personer.
- Vidga undantag för upphovsrätt till andra kulturella verk över hela EU, för att underlätta tillgängliga versioner och tillgång till dessa för alla personer med funktionsnedsättning.
- Säkerställ jämlik tillgång för personer med funktionsnedsättning till individuella transportsätt (t ex körkort och anpassade fordon).
- Introducera lagstiftning som garanterar tillgång till hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning till överkomliga priser på EU:s inre marknad.
- Investera EU-resurser i kunskap och tillgång till nationellt teckenspråk, lättlästa format, punktskrift, taligenkänning, hörapparater och andra sätt för att information och kommunikation ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

- Investera i EU-fonder för kultur- och idrottsaktiviteter som inkluderar personer med funktionsnedsättning, ställer förhandskrav på tillgänglighet och uppmuntrar deltagande av personer med funktionsnedsättning.
- Säkerställ att EU:s fonder investerar i forskning och innovation, inklusive nya teknologier, som respekterar och stöder funktionsrätt
- Främja en ambitiös övergång och fullständigt genomförande och övervakning av EU:s tillgänglighetslagstiftning av produkter och tjänster, i offentlig sektor, av audiovisuella medietjänster, och elektroniska kommunikationer med fokus på kvalitetskriterier för tillgänglighet i hela EU.
- Introducera skyldighet när det gäller tillgänglighet genom universell utformning i utveckling av all offentlig politik för att forma EU:s inre och digitala marknader. Dessa ska garantera den fria rörligheten för människor, varor, produkter och tjänster utan diskriminering. Inkludera påföljder för de som inte följer tillgänglighetskraven.

5. Skydda personer med funktionsnedsättning i och utanför Europa

- Utveckla och finansiera stöd och service till asylsökande och flyktingar med funktionsnedsättning i EU.
- Lansera målinriktade kampanjer för ökad medvetenhet i och utanför Europa för att bekämpa stereotype och diskriminering av personer med funktionsnedsättning och främja människorättighetsperspektivet som rör funktionshinder.
- Säkerställ att CRPD främjas i EU:s arbete runt om i världen, i samarbete med personer med funktionsnedsättning och deras representativa organisationer. Detta bör gälla finansiering av internationellt samarbete, humanitära åtgärder, katastrofriskminskning och väpnade konflikter. Granska utbetalning av EU-medel i globalt arbete för att förhindra kränkningar av rättigheter för personer med funktionsnedsättning, med stöd av EU:s avinstitutionaliseringprocesser i tredje partnerländer.

- Stöd ukrainare med funktionsnedsättning inom och utanför Ukraina, och säkerställ att EU:s bidrag till återuppbyggnaden av Ukraina bygger ett mer inkluderande land för personer med funktionsnedsättning. EU-stöd till återuppbyggnaden bör inkludera tillgängliga bostäder, transport och offentlig infrastruktur, samt samhällsbaserat stöd och service i stället för institutionaliserad vård. Utvecklingen för att återuppbygga Ukraina bör stödja anslutning till EU och göras i samarbete med ukrainska funktionsrättsorganisationer.
- Ta hänsyn till situationen för personer med funktionsnedsättning liksom genomförande av CRPD i samband med anslutningsprocessen för EU:s kandidatländer.
- Förbered inför framtida kriser genom att effektivt genomföra existerande vägledningar från FN och EU-nivån, som redan tar hänsyn till rättigheter och krav som rör personer med funktionsnedsättning.
- Säkerställ att nödvändigt stöd i vardagen - såsom hälsa, utbildning, infrastruktur, transport och kommunikationer – utvecklas så att de säkerställer fortsatt och jämlik funktionalitet för personer med funktionsnedsättning under nödsituationer, inklusive i konflikter, pandemier och andra naturkatastrofer som översvämningar och jordbävningar.
- Meningsfull involvering av funktionsrättsorganisationer i utformningen av civila skydds- och beredskapsstrategier, liksom handlingar som rör tjänster för nödsituationer för att svara på krissituationer.
- Spela en ledande roll i den globala rörelsen mot funktionshinderinkludering i klimatåtgärder, för att säkerställa att rättvis omställning, leder till nytta och inte negativ påverkan av personer med funktionsnedsättning.

Inget om oss utan oss

